

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea Tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47

Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiară.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 or., — de două ori 12 or., — de trei ori
15 or. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Atențiune!

Timpul reclamarilor electorale au sosit! Atragem atențiunea celor ce se cuvine, să fie cu băgare de seamă, ca nici un îndreptățit de a fi alegător, să nu rămână neîntrodus în listele electorale.

„Să sporim Maghiarii.“

Statistica se vede, că n'a mulțămît pe maghiari. După dînsii se vede, că nu e destul de productivă nici statistica, măcar că numai din comitatul Uniadoarei au pișcat preste 8%. Poate că la a doua descripțiune vor pișca mai binișor. Însă și pînă atunci, eată ce propune un „erudit“ din societatea Kisfaludiană, ca să se sporească numărul maghiarilor:

„Este vre-un maghiar, scrie eruditul în „Magyar orszâg“ Nr. 8, care își iubesc patria și este îngrijat de soarta ei și care să nu se fi legănat vreodată în visul dulce, în fantasia cea frumoasă a unei fericiri, deși numai inchipuite, de a vedea numărul națiunii sale întreit, împătrat sau cel puțin îndoit!...“

„De câte ori mă adăncesc eu în ideea: O Dumnezeu! Dacă am fi noi măcar numai de două ori, căți sîntem... Câte visuri am țesut, câte planuri am făurit, cum să se poată efectui fantasia aceasta frumoasă și fericitoare. Cum am înființat eu, în idee, în fie care cetate asiluri pentru copiii găsiți și cum am crescut pe orfanii părăsiți maghiari neași. Câte asiluri de copii mici am înființat eu în ținuturile de limbi diverse și câte convicte maghiare pentru studenți de limbă străină, dar talentați și silitori, ca să se desvoalte într'nsele maghiari buni. De câte ori n'am calculat, câte familii maghiare bine situate nu sînt, care ar pute adopta câte un june frumos, de slovac sau român, ori și l'ar pute cumpăra cu un preț efin (megvásárolhatná) ca să se cioplească maghiari din ei.

„Rezultatul socotelei mele a fost, că dacă s'ar întempla aceste toate, numărul națiunii noastre ar cresce în fie care an, cel puțin, cu 8—10,000 de bărbați. Și la ce număr am ajunge în chipul acesta procedînd numai într'o jumătate de secol neîntreput, cu plan și consecuent!

„Cu aceste numai însă nu am fost mulțămît nici odată. Visarea este o artă liberă, care nu costă nimica, nu este spre paguba sau greutatea ni-

mănu și distrage pe om foarte plăcut în nopțile fără somn.

„În visurile mele am devenit așa de cutezător și de pretensiv, încât m'am mîniat în toată forma pe toate partidele din dietă, ba pe fie care deputat, că n'a venit în fine cu un proiect de lege înaintea dietei, conform cărui fie-care preot, notar, cantor, învățător, ba fie-care medic de ocol să se facă funcționar al statului, provădut cu toate favorurile și foloasele, dar și supus tuturor obligămintelor. S'ar da mână de ajutor și elementelor acestora, care de multe ori se luptă cu amărăciunea vieței și statul încă ar câștiga mult, căci ar înceta ori și ce agitațiune ostilă maghiarilor și statului cel puțin din partea funcționarilor jurați! Și câștigul acesta nu trebuie să-l desprețuim, când scim că agitatorii cei mai turbați și cei mai îndrăsneți, în casurile cele mai multe, se scoală din elemente de aceste...“

„Recunosc însă sincer, că mai de multe ori și mai dulce am visat despre aceea, că ce bine și tot odată ce lucru ușor ar fi, când am face ca toți frații noștri, cari trăesc în Valachia, Moldova și Bucovina, să se întoarcă în patrie și să se colonizeze aci.

„Toate aceste pretind bani mulți, ar dice cineva, și noi sîntem săraci...“

Autorul „erudit“ se demite apoi la computuri naive pretindînd cel puțin dela 2 milioane de maghiari, dela fie care 1 cr. pe di și ajunge la suma de 7,300,000 pe an în chipul acesta, pe care'l recomandă cu tot adinsul conaționalilor săi.

Programa cuprinsă în articolul acesta, guvernul o esecută pe altă cale. Ce însemnează ea pentru naționalitățile nemaghiare, e lesne de ghicit!

Revista politică.

Sibiu, în 10 Iunie

Lupta electorală în Cislatania, deși de o camdată în manifeste, denotă totuși esacerbatiunea dintre Germani și Slavi. Starea aceasta încordată atrage însă și atențiunea străinătății. „Weser Zeitung“ se află motivată a scrie în loc de frunte o judecată semnificativă despre situațiunea din Austria. „W. Ztg.“ exprimă îngrijirea, ce i inspira viitorul germanilor din Austria. Ei, cari s'au luptat pentru unitatea monarchiei sînt dați pe mîna unei majorități de poloni, cehi și sloveni. Căile ferate de stat se degradează la căi ferate provinciale, limba germană de comandă este amenințată. „Nu se mai vorbește de misiunea Austriei în Orient, ci numai de misiunea culturală a seminției maghiare.

„Teara Vistulei“, așa se numesc oficial regatul Poloniei, a primit guvernator general pe generalul Gurco. Denumirea acestui general poartă caracter politic. Ea este în contra polonilor.

De vre o câteva zile diarele aduc scirea dela Berlin despre arestarea unui poet polon cu numele Kraszewski. Causa arestării ar fi, că s'ar fi găsit urme la dînsul, prin care s'a compromis contra împărăției germane.

În Albania au fost „diferențe“ sângeroase între albanezi și miliția turcească. Se dicea apoi, că s'au delăturat. Telegramele din urmă însă spun, că diferențele există și consecuențele lor se continuă.

La Iași în omânia s'a desvilit cu mare pompă statua lui *Stefan cel mare*, (despre care, din lipsa de spaț, ne rezervăm a publica unele descrieri interesante în nrul viitor).

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român“.

Să se facă lumină. *)

Budapesta, 6/18 Iunie 1883.

Pe timpul, când se desbătea în casa reprezentanților proiectul de lege în cestiunea scoalelor medie, prin „Observatoriul“ și pe la meetingurile populare se făcea mare sfară cu împregiurarea, că Escelenția Sa, Metropolitul din Blaj, Dr. Ioan Vancea, a călătorit la Budapesta, ca să lupte în contra funestului proiect de lege, și va sta aici, pînă când se va termina desbaterea lui și în casa magnaților, ca să-l combată.

Cunoscînd atitudinea Escelenției Sale și a Episcopului din Lugos Dr. V. Mihályi din trecut, față de proiectul de lege referitor la scoalele populare, nici un român nu se îndoia, că la timpul și locul său, cel puțin acești doi arhieri, vor lupta cu toată rezoluțiunea contra proiectului, ba se aflau unii optimiști, cari sperau a vedea, că în interesul gimnasiului din Năsăud se va întrepune chiar și episcopul I. Szabó din Gherla, ear' în interesul gimnasiului din Beiuș episcopul Pavel din Orade.

*) Articulul de mai sus atinge unele lucruri, cari ne privesc, și la care, provoacăndu-ne „Observatoriul“ după cum ni se spune, nu am reflectat în adins. Causa nu este alta decât că, pînă unde ne va fi cu putință, voim să ne ferim chiar și provocați, a contribui, involuntari se înțelege, spre a abate apa pe moara intereselor străine, nutritive cu deosebire de ultramontanismul maghiarizator. Așteptînd timpuri potrivite, ne mîrginim pe lângă ospitalitatea ce ni se cere și pe care o dăm articolului de față, fără de nici un comentariu din partene. Red.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

„Cu sfârșitul săptămînei se cam sfârși și micul nostru capital, și ce era mai rău, eu n'aveam nici un mijloc a-l reînvi. Eu îmi făcusem iluziuni mari sau mai bine quis, eu nici idee n'aveam, ce va să dică un adevărat oraș mare, și în ce poziție îngrozitoare se află într'ensul, un strein fără resurse, fără amici, fără recomandații. Eu mă gîndeam la Comus, sperînd că-mi va pute procura dînsul niscari relațiuni. Comus nu se reintorsese din călătoriile sale și n'avea renume, decât în provincie. Am cercat a-mi procura hîrțile lui Silvio Goffredi cu scop de a face dintr'ensele, sub numele său, o dare de samă asupra cercetărilor sale istorice. Eu nu socoteam a obține vr'un câștig material, dară speram, împlinind o datorință, a-mi face un nume cinstit și niscari amici. În Italia îmi mai rămăseră vr-o câțiva credincioși; ei mi-au trimis hîrțile, dar eu nu le-am primit. Nici

cardinalul, nici tînerul meu elev nu-mi răspuseră la scrisorile mele, și ceilalți, se îndestuliră cu asigurări de interesul lor particular, fără a voi însă a se compromite cu vr'o recomandăție cătră bărbații cu stare ai națiunii mele, cari se aflau în Paris. Ei chiar mă sfătuiră, a nu trage atenția ambasadorului nostru, care s'ar fi cređut poate obligat, în onorul familiei sale, (el era nașul lui Marco Melfi) a cere regelui Franciei un mandat de arestare pentru mine.

„Vedînd în ce situație mă aflam, eu nu mai contam la nimenea decât la mine insumi: însă crede-mă, domnule Goefle, că este încâtva meritul meu, că am rămas cinstit în părăsirea mea și în viața crudelă a unei cetăți de lucș și de ispită, ca Parisul! Cu puțin mai înainte eu eram oaspele palatelor, sub un cer splendid, apoi călător, fără grigi, prin regiuni încântătoare, acuma însă eram locuitorul posomorit și melancolic a unui mansarde în luptă cu frigul, cu foamea și uneori cu desgustul și cu descuragiarea. Și totuși, har Domnului și hotărîrilor mele bune, eu m'am scăpat din belea, va se dică, eu n'am înțelut pe nimenea și n'am murit de sărăcie. Am reușit a tipări nesce opusculă, care nu'mi aduseră nimic, dar care mă facură cunoscut unor erudiți modești și obscuroi. Eu am avut onorea a furnisa indirect, material pentru articoli de enciclopedie, asupra științelor naturale și asupra antichităților din Italia. Un marquis spirit-frumos m'a angajat secretar și m'a

îmbrăcat cinstit. De aci încolo eram scăpat. Deși nu este vestmîntul în Franția tot, cel puțin poți dice că aparența unui om cu stare e indispensabilă pentru fiesce cine, care nu vrea să rămână în sărăcie. Așa dară, mulțămîtă marchisului și costumului meu, lumea se redeschise înaintea mea. Dară mai era un pericol mare de încungiurat. Să nu mă iei drept nebun, dacă îți spun, că persoana mea s'ar fi tras mai bine din belea, dacă ar fi fost așa de neplăcută ca aceasta a amicului Diale Stangstadius. Un bărbat bine făcut și fără parale, află pretutindinea în lumea de astăzi, ușa deschisă spre fericire... și spre rușine. Cu toată precauția, ce ne păstrăm, noi totuși întîlnim pe căile noastre, la tot momentul, roiul lacom și viclean de femei galante. Fără amintirea castei și mîndrei mele Sofie, eu mă lăsam doară să mă seducă, în labirintul acelor ființe lingușitoare și chinuitoare.

„Eu am triumfat asupra acestui pericol; însă la sfârșitul anului cel dintăiu a petrecerii mele în Paris și în momentul, când poate mi-ași fi făcut o poziție independentă, prin lucrul meu și prin economia mea, eu simțeam o neplăcere extremă de cetatea aceea și un dor neîvingibil de a călătorii. Massarelli a fost cauza principală a neplăcerii acesteia. El n'a putut suporta, ca mine, lipsese așteptării. El luase în zilele cele dintăiu a le sărăciei teatrul cu marionetele, și se încercase a-și câștiga

A sosit și ocaziunea mult dorită, desbaterea în casa magnaților — dar Escelenția Sa Metropolitul, dimpreună cu toți trei Episcopii săi sufragani, au escelat prin absoluta retragere și absențare dela toate ședințele, în cari s'a desbătut acel proiect de lege. Episcopul Pavel, ce e drept, era pe aici, dar la ședințe n'a participat, având alte afaceri mai importante.

Cei cu speranțe mari au ramas buzați, ear' maghiarii au devenit încântați de corecta și patriotică atitudine a episcopatului greco-catolic.

Jurnalistica noastră, o parte cred, că din politică, ear' alta -- bine disciplinată, — din tactică, par'că uitase cu totul, că ar fi existat și episcopatul român neortodox, care încă ar fi avut drept și datorință, de a participa la desbaterea proiectului de lege în casa magnaților și de a apăra acolo interesele românilor.

Abia într'un târziu „Telegraful Roman“ și a exprimat dorința cam printre șire, că ar dori să știe, ce a întreprins Blajul? dar cei dela Blaj, dedați a ignora ce se scrie într'o foaie șismatică, ca Telegraful, știind prea bine că cu foarte puțină excepțiune, nici turma cuvântătoare a lor, nu are scire de cele ce se scriu în Telegraf, au aflat de bine a nu reflecta la aceasta, ear' „Observatoriul“, organul oficios al Blajului, ca să atragă atențiunea publicului dela această chestiune delicată, „între patru ochi“ a aflat de bine a ocupa pe publicul său cu alte bazaconii.

În fine Gazetei nu i-a venit la socoteală laudele, ce puneau jurnalele maghiare pe episcopatul greco-catolic și în Nrul 57 a. c. a provocat categoric pe Blăjeni săi spună, dacă merită acele laude sau ba?

Roma, pardon! Blajul, știind prea bine, că Gazeta, deși nesubvenționată, dar totuși este cetită de o mare parte a românilor uniți, în fine „locutus est“ și prin „Foaia bisericească“ Nro 11. dela 10 Iunie, vine a publica „urbi et orbi“ următoarele:

„Noi am adus la timpul său la cunoștința publicului, că Escelenția Sa, Preasântitul nostru Metropolit, a călătorit la Budapesta în cauza proiectului, ce atunci era încă sub desbatere. Neputând însă lua parte la desbatere în casa magnaților, din cauză, că preste toată așteptarea, desbaterea în casa de jos a durat tare îndelungat, vorbirea ce a voit a o ține în casa de sus, în care declară la desbaterea generală că nu primesce proiectul... o a lăsat la presidiul casei în formă de reprezentațiune, pentru timpul, când proiectul va ajunge la desbatere și în casa de sus. Aceste însă la cunoștința publicului nu le-am adus, fiindcă ne-a prevenit „Observatoriul“, și nefiind încă vorbirea tipărită, nu am voit să ne grăbim cu informarea publicului. 1) Afară de aceea, biserica noastră... are atari tradițiuni naționale, cât purtarea Capului ei în atare chestiune, încă înainte scie unul fie care, că va fi corectă. 2) Noi suntem dedați, în urma tradițiunilor din biserica noastră, a vedea totdeauna pe Capul nostru, apărând biserica și națiunea după dorințele turmei, așa cât la contrariul nici nu cugetăm. 3)

Gazeta (Nr. 64.) luând act de această declarațiune și comunicându-o, într'un articol cât se poate

1) Va hil

Culeg.

2) Fericiți cei ce au Cap infalibil.

Culeg.

3) „Fericiți cei ce n'au vădut și au cređut“. (Evang. dela Dumineca Tomei).

Culeg.

a le vieței pe stradele cele mai murdare. Din nenorocire, el nu s'a străduit, ca și mine, a-și lepăda accentul, și n'au nici un succes. Eu am fost nevoit, să mă îngrigesc de el; eu l'am nutrit și îmbrăcat mai multe luni de zile, care au trecut foarte greu. În sfârșit, el a dispărut earăși, cu toate că mi-a repetat jurămintele sale frumoase și s'a încercat, a lucra cu mine. Și totuși n'am scăpat de el. Nu trecea o săptămână și eara venea, uneori beat, a mă jefui. Eu i-am închis ușa înaintea nasului; dară el se acăța de pasurile mele. În sfârșit, el a făcut două sau trei infamii, prin care își câștigase bani, și voia a-mi plăti tot, ce i-am dat, și afară de aceea, a împărți cu mine frățeste și a vërșă, încă o dată, în sinul meu, lacrimile sale de vin și de căință. Atât banii săi, cât și lingușirile sale m'au disgustat le-am respins. El se mânia, voia să mă bat cu densusul; eu am refuzat cu dispreț. El voia să mă palmuiască; eu am fost nevoit, a-i da o bătaie bună. În ziua următoare el m'a rugat în scris de iertare; dară eu eram sătul de el, și, fiindcă îl înțelneam pretutindinea, uneori chiar în societate bună (Dumneđu scie, cum a ajuns el în ea) mă temeam, că mă va compromite prin vr'o blăstămăție de ale sale. Eu nu simțeam în mine curajul egoistic, de a lua la goană, pe un om, care-l iubisem, și am preferat a mă retrage însuși și a părăsi localitatea. Din norocire reușisem în sfârșit, a-mi procura recomandății bune, între altele, cele a lui Co-

de „mănușat“, de cari față cu alții nu prea suntem dedați a ceti, dar pentru ce nu-i facem imputări, din contră, în interesul bine priceput al causei naționale, incuviințăm — dice:

„respunsul nu ne mulțămesc“. . . .

„Ca unii, cari urmărim cu atențiune întâmplările politice, trebuie să constatăm cu părere de rău, că procederea Escelenției Sale, a ramas fără de nici un efect, de oare ce nimeni n'a auđit și n'a aflat până acum nimic despre acel pas al Metropolitului“. . .

„Din aceste considerante, ne vedem constrinși a declara, că după a noastră convingere, atitudinea Capului bisericii române unite, în afacerea din chestiune, a fost politicesce greșită“. . . .

... „Nu se poate admite, că durata îndelungată a desbaterei proiectului de lege scolar în camera deputaților ar fi putut împedeca participarea Prea sântiei Sale la desbaterea în camera magnaților. După cum ne-a fost anunțat chiar „Foaia bisericească“ Metropolitul a plecat la Budapesta în 23 Februarie a. c. discușiunea în camera deputaților s'a început însă abia în 5 Martie a. c. Ce a făcut Prea Sântia Sa la Budapesta în acest interval de zece zile, și ce lipsă a avut să aștepte terminarea discușiunii încă neîncepte în camera deputaților? etc. etc.

... Ne aducem aminte că pe atunci era vorba de nescie conferențe ale episcopatului catolic. Scim, că acest episcopat s'a învoit cu guvernul și a primit legea de scoale. Nu cumva s'a făcut presiune din această parte și asupra Metropolitului Vancea? nu cumva atitudinea nehotărîtă a Preasântiei Sale este urmarea vre-unei intrige și amenințări cu luarea fondurilor și altele de aceste? etc. etc.

Curioase întrebări pune Gazeta, dar sunt convins, că nici densus nu crede, că va primi răspuns adevărat, dela cei ce presupun că au de a face cu un public, care în naivitatea sa trebuie să creadă și să se mulțamească cu povestea de copii din „Foaia bisericească“ — sau dacă crede? atunci nici pe departe nu cunoaște scoala din Roma.

Cum se poate presupune despre un Metropolit conscient, că el cugetă, că a făcut un pas serios pentru apărarea intereselor bisericii și națiunii sale, când, în loc de a pași cu fruntea deschisă, înaintea lumii în parlament, preferă contra regulamentului casei, a preda cuvântarea scrisă președintelui acelei corporațiuni, al cărei membru este și el însuși, știind a priori, că după regulamentul acelei corporațiuni pentru acea cuvântare nerostită nu este loc mai cinstit, decât corfa cu papire aruncate, — și a se duce acasă, ca să odichnească pe laurii închipuiți?

Ce tradițiune să fie aceasta?

Se poate, că în biserica gr. catolică română să fie tradițiune a îmbăta pe oameni cu apă rece?

Deși la fie-care liturgie se propagă în bisericile românesce: „Fericiți cei sëraci cu Duchul“ — totuși nu țin pe români uniți capabili de a consuma linisiciți acel comunicat adresat Gazetei, dar merit pentru simplii hăbăuci.

Dar scopul meu nu este a polemisa cu comunicatul din Blaj, ci pe cât se poate a da răspuns adevărat la întrebările Gazetei, răspuns, pe care precum v'd din deducțiunile ei, îl cunoaște deja, dar nu-i vine la socoteală a eși oblu cu el pe față.

Escelenția Sa a venit la Pesta 10 zile înainte de începerea desbaterei în camera deputaților, pen-

trucă pe atunci a fost chemat din partea Primatului la conferența episcopatului catolic.

Această conferență a trebuit să premeargă desbaterei în cameră, căci aici avea să se hotărască și atitudinea, ce vor ave să observe deputații catolici în casa de jos.

Astfelu s'a și urmat.

Episcopatul catolic s'a împăcat cu guvernul. A obținut concesiunile, ce a dorit față cu gimnaziile susținute de calugări, de „statul catolic“ din Transilvania, și asigurări în privința dreptului de proprietate asupra fondului religios; din contră ei s'au obligat a primi proiectul de lege în general, și apoi în casa Magnaților peste tot, așa precum va eși din casa de jos.

În special s'a angajat episcopatul catolic, a nu sprigini nici o propunere în favoarea naționalităților.

În conferență s'a accentuat deosebit, ca catolicii prin atitudinea lor în parlament să dovedească, că s'nt mai buni maghiari decât protestanții, că în sinul bisericii catolice nu se ivesc tendențe în contra ideei de stat maghiar; căci în trecut numai reformații se gerau de biserică națională maghiară, și dacă s'ar putè susține aceasta și în viitoriu, s'ar putè periclita bunurile bisericii catolice, cari de ani stau sub sabia lui Dacocle.

Consultările episcopatului catolic au fost de natură confidențială, dar atâta cât v'e comunic eu, s'a străcurat în public, și pe aici, pe timpul desbaterei în cameră, toată lumea cunoșcea conclusele luate.

Afară de Escelenția Sa Metropolitul Vancea, a mai participat la acele conferențe și episcopul Gherlei Szabó, care, precum este cunoscut, nu voiesce să știe nimic de „greco catolic, ci numai „catolic“ *)

Metropolitul român unit a fost în situațiune foarte gravă.

Dacă făcea, ce-i dicta o inimă de român, el venea în conflict cu întreg episcopatul catolic, cu superiorii săi și cu guvernul totodată.

Sub durata petrecerii Escelenției Sale pe aici l'au cercetat mai mulți cunoscuți.

Acestora firesce li-a spus că a venit în cauza proiectului de lege, li-a spus că va vorbi în casa magnaților, și că are și cuvântarea gata, dar precum se vede considerațiunile catolice au fost mai ponderoase naintea Escelenției Sale decât cele române, și încă nainte de terminarea desbaterei în camera de jos a dispărut de aici.

Dacă într'adevăr va fi făcut aceea, ce se afirmă, adecă, dacă contra usului parlamentar și a regulamentului casei și-a predat cuvântarea la mâinile președintelui, asta nu poate seduce nici pe un om serios în privința scopului, care este mai puțin decât „ut aliquid fecisse videatur“, care românesce nici nu se poate caracteriza, maghiarul însă are un proverb potrivit pentru densusul, care dice: „Vakulj magyar, ne lass tót.“

Deva 8/20 Iunie 1883. Când s'a făcut organizarea actuală a comitatelor în Transilvania, toată suflarea ungurească-politică avea îndreptată privirea spre comitatul Uniadoarei. În acest nou creat comitat trebuiau întocmite toate astfel, ca elementul unguresc să prepondereze în toate direcțiunile. Și s'a făcut colosul comitat, s'a organizat după placul celor de sus și nu după cum cere buna administrație. S'a provădit mai departe cu oficialii necesari, aduși, Dumneđu scie de pre unde, numai să nu scie obiceiurile și limba poporului. Din locul central Deva s'a făcut Mecca maghiarismului, ea este inima corpului maghiar din comitatul Uniadoarei, în care și din care se adapă toate vinele și arteriile organismului, atât în cele giudiciale, cât și administrative, scolare etc.

Încă nu s'nt 10 ani dela noua arondare a Transilvaniei și în comitatul nostru s'au făcut minuni. Administrație ca la noi numai în Turcia mai era, pe când pașii erau, cum s'ar dice, în floare. Siguranța personală atěrnă de multe-ori dela un fir de ață, ajunge o denunțiere cât de obscură, ca omul să fie pus la prinsoare prealabilă. Am ajuns și zilele ca pentru o adunare de popor presidentul adunării și vorbitorii să fie, tot în Deva, prin sentență judecătorească, declarați criminali politici. Multe am ajuns, și dacă vom progresa tot astfel, o să cădem nu preste mult în prăpastie, și Dumneđu scie, cum vom eși din ea.

În urmă ne-am mai făcut și de risul lumii. Pentru nisce glume copilăresce, în locuri, la cari omul de omenie numai din trebuință indispensabilă reflectează, și cari locuri mai cu seamă, de când cu

*) Se vorbesce, că pentru astfel de merite patriotice i s'ar pregăti o decorațiune majestatică din partea guvernului.

maghiarismul forțat sunt înfrumusețate și zugrăvite cu fel de fel de sentințe patriotice; căci ce e maghiar este totodată și patriotic, fiind că ce este patriotic, este maghiar; pentru nisele glume scrise pe zidurile acestor locuri s'a introdus *ex offio* cercetare criminală. Se înțelege tot în comitatul nostru, numele comunelor românești sunt schimonosite de dragul ideii de stat unguresc, încât oamenii le folosesc de leacuri contra frigurilor. Toate cărcimărele române sunt „secuence de prin ciarde“ și riurile curg unguresc după marșul lui: Almos Elöd și Tuhutum. Și așa mai departe până la estrem.

Să vedem în ce formă concretă ni se prezintă aceste lucruri. Să vedem sub ce raporturi se află populațiunea acestui comitat.

În 13 și 14 a lunii curgătoare s'a ținut în comitatul Unioarei adunarea generală comitatensă ordinărie. Între 92 obiecte, cari au fost la ordinea zilei, s'au aflat și de acelea, cari merită să fie cunoscute publicului. Asemenea merită atențiunea și alte lucruri petrecute în aceea adunare generală.

Primul loc compete afacerilor administrative. S'a constatat de mult necesitatea de a se face pod peste Murăș spre a întreține comunicațiunea cu Bradul și Baia de Criș, de oare ce trecerea cu luntrea e legată cu multe greutate și în cele mai dese cazuri este imposibilă. Această afacere se trăgănează de ani. Ba că proprietarii dreptului de luntrit pretind prea mare despăgubire, ba că întreprinzătorii pretind prea mult, ba una, ba alta. În fine s'a decis să se facă podul, promițându-se ajutoriu și din partea ministrului. Când și cum se va face, vom vedea.

Asemenea stăm cu drumurile. Odată ne certăm pentru ingineri, de altă dată pentru salarior lor, competența de drept de a dispune de ei, apoi mai vine treaba și cu inspectorii de drum. Noi am pretins ca comitat 12 inspectori și ministrul a încuviințat numai 6 și pre când denumirea lor o încredințase comitatul vice-comitelui, ministrul o pune în competența comitelui suprem.

După cum se știe, există în Deva dela anul 1872, scoală reală de stat. Comitatul e îndatorat a probevedea această scoală cu edificiu și utensiliile recerute, celelalte cad în spatele guvernului. S'au și adunat dela comitat 21,000 de floreni, din cari s'a cumpărat loc, pe care s'a zidit edificiul. Cu timpul însă s'au înmulțit clasele așa, că edificiul actual nu mai ajunge. În toamna trecută a ordonat ministrul ca comitatul să zidească o nouă scoală reală, căci la din contră va muta scoala din Deva la alt loc. *Periculum in mora.* Și s'a făcut mare svon! Se convocă adunare generală și vice-comitele propune ca comitatul să se facă punte-munte și să susțină scoala în Deva, căci ea este unicul mentor al maghiarismului între diversele elemente din comitat. Și s'a făcut totul, s'a dat edificiul de până acum și încă 14,000 fl. Acum ministrul va ști, ce să facă.

Mai interesantă a fost însă interpelarea domnului F. Ulain, proprietariu în Ribiza, făcută în adunarea generală și totodată înaintată și în scris. Dăm loc acestei interpelări fără nici un comentariu, căci densa de sine și prin sine este destul de ilustrată:

Eată o.

După o introducere mai lungă d. interpelante continuă:

După acest premers în privința administrațiunii în general, reviu la interpelațiunea mea directă către on. Dn. Vice-comite și dic: delăturând pentru astă dată criticarea administrațiunii comitatului întreg și a scaunului gremial în parte, mă restring la administrațiunea singurului cerc pretorial „Baia de Criș“, căruia cu toată siguranța se poate spune sentența, nu numai că este morbos, ci infectat de o corupțiune nediscutabilă, începând dela administratoarele supreme pretoriale cercual până la vornicii comunelor.

Spre documentarea premersului și știința publică im permit a Vă întreba onor. Dom. Vice-comite: Aveți Dvoastră cunoștință I. că pretorele Baiei de Criș, Mihalovici Tobias nu își îndeplinesc oficial în mod legal, dînsul are o purtare, încât este eschis din societatea oamenilor culti bea și joacă la cărți nopți întregi prin cărciume, chiar și cu notarii săi; dacă perde banii, apoi se împrumută din banii țiganilor, care îi au strins cu talerul, la notari nu se duce spre ai controla ci a juca în cărți și a be cu densii: verifică atestate false, de exemplu: Dl Adam Endre, căruia s'a dat un certificat de paupertate, pe când acesta are un salar fics de peste 1000 fl, quartier liber și o pracsă estinsă a verificat două atestate date dlui Ribiczei Ferencz avocat și unul din proprietarii mai mari ai cercului în vorbă, unul de paupertate, eară altul că ar fi unul din cei mai avuți proprietari ai cercului; și că tot acest domn pretore Mihalovici Tobias suferă pe lângă dînsul de adjunct pretorial pe Kostperda Emanuil, pentru care eară imi permit a Vă întreba onor. domn vice-comite ca a II-a questione: Aveți Dvoastră cunoștință, că acest individ este așa de demoralizat, încât au ajuns de risul babelor și copiilor fiind-că oameni cu rațiune nu-l pot decât numai compătimi; acesta dacă trece un timp oareși în căta mai lung și nu este bătut, atunci nu se află sănătos; chiar și prin jurnalistică s'a publicat purtarea acestui om și scandalurile nemai pomenite de un officiant politic administrativ, eu am fost martore ocular, când într'o seară în ospetăria Baiei de Criș, numită la Cerbu, au făcut un scandal, încât ospetariul Darvas a fost silit să cheme pe argatul său Eremia, poruncindu-i a lua pe Domnul sub-pretore de guler și a-l arunca peste trepte în stradă, ce a și

executat fidelul argat Eremia, precum se vorbește cu suplimentarea de aducere în atingere neplăcută a membrului său umblătoriu cu inespriabilul dlui Kostperda. După 1/2 oară apare ilustrat pretore M. Tobias spre a interpela pe ospetar, de ce a așezat pe adjunctorul său în asemenea mod și vădend că acela se escusă, am respuns dlui pretore dela masa unde mă jucam cu mai multi officieri taroc: fiindcă s'a purtat scandalos — martori sunt dnii officieri.

Earăși acest adjunct pretorial într'o Duminecă a umblat beat cu o căciulă roșie sârbească în cap, călare prin Baia de Criș, încât s'a strins poporul și copii după el, ca după o comedie. Pentru scandaluosa sa purtare a fost eschis din societatea pompierilor voluntari a Baiei de Criș. Când se află bine dispus și-l interpelează careva pentru infama sa purtare atunci răspunde că lui nu-i poruncese nimeni și nici nu se teme, scoate epistole din busunar și strigă aci am iscăliturile Dlor comite suprem Pogany György și președintelui tribunalului Soliom Fekete Ferencz, dacă voui fi suspendat sciu dlor, că fi pot compromite, de când cu alegerile de deputați dietali; trecute de altmintrelea, dacă cad eu și Mihalovici este al dracului. Acestea sunt chiar cuvintele dlui sub-pretore Kostperda Emanuil. Asfel de oameni sunt suferiți să administreze un cerc pretorial, să contro'eze pe subalternii lor, pre notarii, cărora sunt încredințate averea și liniștea unui popor numeros. Precum șefii așa și subalternii de aceea și spre exemplu imi mai permit onor. Domnule vice comite a Vă pune a III și ultima întrebare. Dvoastră scii foarte bine onor. Dle Vice-comite, că este mai bine de un an, decând v'am făcut atent despre purtarea notariului subst. Tomuța Vasile din not. Ribiczei. În mai multe rânduri v'am remenționat faptele ilegale comise de acest șarlatan, calificat în toate speciile acestei profesiuni nelegale; până când în 10 Februarie a. c. v'am adus vr'o 30 de documente „ad oculos“, din care se vedea manipulațiunea neartată; însă trecend aproape o lună, poporul a patru comune, care se adresase la mine a-i scăpa de această lipitoare, n'a mai fost de reținut în așteptare vagă, ci a pretins, a'l conduce înaintea Dvoastră spre a'și espune plângerile personalmente. Din nenorocire Dvoastră a'ți absentat când am sosit cu vre-o 30 de oameni aci, și am fost ascultat de onor. Domn Protonotar locșitorul Dvoastră, Sandor Miklos, căruia s'a imanuat și o petițiune. Acesta a promis oamenilor, că în cel mai scurt timp va satisface cererii lor, prin o cercetare, însă earăși a trecut un timp îndelungat, până ce silit fiind de bieții oameni pe cari îi șicana în modul cel mai ilegal, prin acuse false cătră judecătoria reg. de cerc, încât aceasta a fost silită a deține vre-o câți-va oameni în arest preventiv prin execuțiuni pentru dare și vinderea averei lor și altele multe; am venit înaintea Dvoastră și 3 zile am stat pe lângă Dvoastră până ce v'ați hotărât a emite pe Dl Vice-notar comit. Nadjdy Nandor în fața locului, care, după o cercetare prealabilă, precum se vede din protocolul de investigație luat de Domnialui, în aproape 30 de cazuri a constatat destule fapte criminale, abuzuri de officii și alte crime.

Tot după stăruința mea, a eșit și din partea inspectoratului Dlui officiant Kalcher Vince, care a întreprins o liquidatiune scrupuloasă, care a durat 5 săptămâni, și prin aceea a constatat 52 de fapte ilegale mai mici, care le-a prenotat în un diar și 7 fapte, în care a fost silit a lua protocol cu partida respectivă, fiind sume de peste 100 fl., în cestiuone. Spre a seduce pe acest Domn de teată onoarea și lauda, a voit să'l corumpă cu bani, spre a nu'și îndeplini datoria de officiant fidel al statului, însă acest bărbat fiind de un caracter rar, nu numai că n'a primit banii, ci a luat și un protocol despre acest cas.

Acest individ, care a comis toate aceste fapte înaintea ochilor șefilor săi ilustrați mai sus, și cari sunt în deplina cunoștință acestor cauze nelegale, este și astăzi în funcțiune, așa încât publicul, mă rog a mă înțelege bine, nu eu, este de părere, că atât subpretorele Kostperda Emil cât și not. subst. Tomuța Vasile ar fi agenți provocători. Deși este de prisos, că de casul acesta al treilea, sunt convins că sunteți destul de bine informați, chiar de mine, totuși vă întreb? Aveți cunoștință și de acesta și de funcțiunează acest individ spre teroarea unui popor încă până acum?

Mult on. Dle Comite Suprem, Onor. adunare! Asemenea fapte arată cu siguranță împregiurări nesănătoase. Aparențele acestea documentează pe deplin, că moralitatea publică și recunoștința datorințelor officianților administrativi a cercului pretorial Baiei de Criș este până în estrem decădută, și că corupțiunea are loc deschis.

Dacă se ivesc în continuu, ca aci, asemenea împregiurări triste, atunci salvarea devine tot mai dificilă. De aceea administratorul suprem a unui Comitat trebuie încă, când se arată cele dintăiu semne de această specie, a lua inițiativa pentru asigurarea întregului bine comun.

Cu o energie deosebită trebuie să delătore asemenea cazuri. Este îndatorator a esila ca un orcan limpeditor, miesecele corupțiunii coadunate.

Dînsului îi trebuie oficiali, care resistă ispitei, cari își în deplinesc datorințele din convingere onorifică interioară. Asemenea oficiali trebuie să își cultive un administrator suprem, căci are mijloacele în mâna sa.

Acestea espūneri păreau de prisos, dară nu sunt nici decăt. Căci foarte aproape sunt raporturile, asupra cărora se pot întrebuița și foarte amenințătoare devin pericolele, care trebuie delăturate. De aceea asemenea adevăruri trebuie spuse, recunoscute și repetate, deși cu puțin prospect la reușită, decăt de a fi calumniat și defăimat. Dar cel puțin aci poate avè loc vechiul proverb: *in magnis voluisse sat est.* Terminând, v'pun întreba on. D. Vice Comite: aveți cunoștință de cele trei cazuri aici cualificate? și dacă, aveți, ce ați făcut în această cauză spre liniscea publicului? dacă nu, ce vouiți a face, și mă rog, că dacă nu în șediunța de astă zi, în cea procsimă a congreg. comit. a da compt despre cele întreprinse în această privință.

Francisc Ulain m. p.

Vice-comitele a răspuns că adiunctul pretorial Kostperda și notariul din Ribiza Tomuța Vasile sunt suspendați și dați în cercetare disciplinară, ear față cu pretorele Tobias Mihalovici va lua măsurile de lipsă. Constatăm, că până astăzi adiunctul pretorial și notariul susnumiți s'au în officiu. Cât vor mai fi, Dumneșeu știe.

Așa stăm noi prin comitatul Huniadoarei. Și mi se pare că pot dice și eu cu faimosul: „*Extra comitatum Huniadoriensem non est vita, si est vita, non est ita.*“

Varietăți.

* Il. S. Epul gr. cat. Ioan Szabó din Gherla, „pentru merite pe terenul bisericesc și public“, dice „Bpesti Közl.“, fu distins cu crucea cea mare a ordinului Francisc Iosif.

* (Însciințare) Cu ocaziunea celebrării parastasului în memoria Marelui arhiepiscop și metropolit Andreiu la 16/28 Iunie. c. în Rășinari se va ține o masă comună în sala scoalei deacolo. Doritorii a participa ia această masă, binevoască a se însinua în 13/25, 14/26 și 15/27 (Luni, Marți, Mercuri) l. c. dela 4—6 oare d. a. la dl. Dr. D. P. Barcianu în cancelaria asociațiunii transilvane strada Cisnădiei Nru 7, pe lângă plătirea sumei de 3 fl. v. a. pentru cuvertă. *Comitetul arangiator.*

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Pertractarea finală înaintea tribunalului reg. din Nyiregyhaza începută la 19 Iunie a. c.)

Pertractarea finală în procesul senzațional „Tisza-Eszlár“ o a deschis în prezența unui public foarte numeros președintele Francisc Kornis. În cuvântul de deschidere, dice președintele, că chemarea pertractării va fi a erua, de s'a comis vre-o crimă, și dacă acușatii sunt în adevăr criminaliști, sau că totul nu e alt-ceva, decăt insinuațiune rētăcioasă provocată cu scop de a jigni pacea religioasă și de a dispune din răsbunare privată pedepsirea scăderilor unor membri ai unei confesiuni, ducend în rētăcire judecătoriale și compromițend o confesiune întreagă.

După vorbirea președintelui ia cuvântul substitutul procurorului superior de stat, Szeiffert. Acesta desvoaltă acusa emanată din rezultatele investigațiunei. Pe basa acestei acuse sunt învinuiți Avram Buxbaum, Leopold Braun și Hermann Wollner, că ar fi omorit pe Ester Solymosi în urma unei conșelgerii prealabile. Iosif Scharf, Adolf Junger, Avram Braun, Samuil Lustig, Lazar Weisenstein și Emanuil Taub au cooperat, conform acusei, la omorul efeptuit. Amsel Vogel, Iankel Smilovics, David Herscko, Martin Gross și Ignațiu Klein sunt acușai, că ar fi înaintat actul ascunderii cadavrului.

Procurorul substitut Szeiffert dice în decursul vorbirei sale între altele: „Tribunalul primesce suspițiunea, că s'ar fi comis crimă înspătmântătoare, ca dovedită: care e însă motivul crimei? Va fi fost el oare vre-un scop ritual? Credința poporului, că evreii întrebuițează sânge pentru pânea lor pascală o împărtășesc și oameni din clasa cultă.

Pe basa unei atari suspițiuni s'au încarcerat acușatii înainte cu un au.“

Acușatoriul public arată dimensiunile, ce le-a luat afacerea aceasta, care se privea la început de un ce imposibil. În urma acestora s'au comis multe omoruri rituale și alte fapte silnice față cu evreii. În fine a sosit ziua, în care se va finalisa afacerea aceasta fatală. Densul pășesc fără prejudețe și ne-preocupat înaintea tribunalului și cere cu Feuerbach adevărul real, care nu depinde nici dela confesiune și nici dela credință. Crima fie pedepsită, și să triumfeze inocența.

Președintele Kornis, bărbat energic, numai ceva nervos a întimpinat în mod foarte energic atât pe procurorul de stat, cât și pe apărători. Deja la început avu loc între ei și apărătorul Carol Eötvös o scenă sgomotoasă.

Procurorul de stat Szeiffert se miră, cum tribunalul a șters unele pasagie din părerile ce și le-au dat profesorii din Budapesta. Asemenea lucru nu s'au mai întemplat până acum în procesele criminale. Densul disaproabă conducerea rea de până acum a procesului și dice: „Eu caut adevărul, și nu cred într'un omor ritual.“

Presidentul apăra în fața învinuirii ridicată de procuror pre judele cercetător dicend, că acesta și-a împlinit datorința.

Conform dispozițiunilor procedurii criminale ungare se ascultă mai întâiu martorii învinuitori.

Mama dela Ester Solymosi.

se conduce în sală. E muiere bătrână, cu trăsături tare marcate, îmbrăcată cu un suman scurt negru poartă rochie peștrită, ear pe cap năframă de mătase neagră: La cererea presidentului, de a espune starea lucrului, ea răspunde, că inima îi spune că evreii iau omorit copila. Perdend-se copila, ea o a căutat dimpreună cu alții, căci n'a avut motiv a crede, că ea s'ar fi sinucis.

Presidentul. Cine îți spuse D-Tale, că evreii și-au omorit fata? Solymosi. Presupuneri mele mi-au

spus ceva rău; Ddeu mi-o a șoptit. Un străin i-ar fi promis 100 fl. dacă nu va mai căuta copila sa.

Pres. Dta ai vorbit înainte de asta de 200 fl. Soly mosi. Mi-am uitat. Martora povestese în decursul ascultării, că și alți evrei ar fi voit să o corumpă cu bani.

Pres. Descrie pe fata DTale. Soly mosi. Mă rog eu nu știu scrie (ilaritate). Martora descrie apoi pe fata cu ochi negri frumoși: cu păr negru și cu dinți frumoși: sinul încă nu-i era dezvoltat.

Pres. Ce caracter are alui Huri, la care a servit Ester?

Soly mosi: Ii place cearta, cu fata mea însă a fost bună.

Apărătorul Dr. Bernhardt Friedmann e contra la aceea, ca președintele să scoată din sală pe toți acușatii; unul ar fi bine să rămână, căci dacă are cineva dreptul de a auzi acusa, apoi în linia primă compete acest drept acușatilor.

Acușajii.

În urma observării de sus a apărătorului, tribunalul decide a se conduce în sală acușatul Solomon Schwarz.

Solomon Schwarz are 4 copii; spune că-i șechter și că n'a mai fost pedepsit.

Presidentul. Fostai Dta în Tisza Eszlar?

Acușatul. Da, am fost. A fost alegere de șechter. Acolo au fost Braun și Buxbaum, pe cari nu i-am fost vădut înainte de aceea; Sâmbătă ne-am dus vre-o 8—9 în templu.

Pres. Cu cine te-ai dus Dta din templu?

Acuș. Toți s'au dus de odată.

Pres. S'au dus toți în casa lui Scharf?

Acuș. Nu toți, unii s'au dus la Rosenberg, că-tră amești, cam pela 12 oare.

Pres. A adus cineva vin?

Acuș. Da, Rosenberg.

Pres. De unde?

Acuș. Se poate, că de acasă.

Pres. Cunosci Dta pe cerșitorul Wollner?

Acuș. Nu-l cunosc.

Pres. Dta ești învinuit, că împreună cu el ai fi omorit în templu o fată.

Acuș. Învinuirea aceasta e nedreaptă. Evreilor le este oprit în cărțile lor sante, a omori sau a se atinge de sânge.

O depunere fatală.

Pres. Dta ăiseși în depunerea DTale, că Dta ai fi omorit pe băiată, fiind că te-ar fi batjocorit.

Acuș. Eu depusesem, pentru că voiam să fiu acușat și să se finalizeze odată afacerea aceasta; o fasionasem, pentru că eram distras și incurcat. Mai târziu mi-am revocat depunerea, de oare ce chiar și d. președinte o a fost declarat de neverosimilă.

Apărătorii încă pun acușatului unele întrebări și propun a se mai asculta doi martori.

Acușatul. Hermann Wolner vorbește fluent ungurește; e tată de familie, păstor de vite și ăiler. Spune, că a fost în Tisza-Eszlar și că pe Iosif Scharf nu l'a cunoscut înainte de aceea. În Sâmbăta respectivă ar fi mâncat la un evreu, cu care a fost în sara premergătoare în templu dimpreună cu alte 8—10 persoane; cătră seară ear s'a dus în templu; servițiul divin' a durat o 1/2 de oară.

Pres. Cunosci Dta motivul acusei?

Acușatul: Wolner: Eu sunt nevinovat; nici tinerul Scharf n'a fost în stare a-mi spune în față, că eu ași fi chemat pe Ester în templu.

Procurorul Szeiffert: Ai vădut Dta fata de creștin, când ai stat înaintea templului, și unde a a fost atunci muierea DTale?

Acușatul. Muierea mea a fost în continu cu mine, n'am vădut nici o fată.

Apărătorul Friedman. În protocol se ăice că Morit Scharf, fiind confrontat cu Dta, a depus, că Dta ai fi sedus pe fată să meargă în templu?

Acușatul. Nu-i adevărat, mă jur pe tot ce este sânt.

Pres. E faptă, că Morit Scharf n'a recunoscut cu siguranță pe Wolner, — Apărătorul Eötvös. Ai cunoasce Dta pe evreul, la care ai prândit?

Acușatul. L'ași cunoasce, dacă l'ași vedē.

Se conduce în sală Buxbaum. Om tiner răspunde în limba germână și maghiară. Acesta povestese, că s'a dus la Tisza-Eszlar, auzind, că acolo se cere un șechter și un cantor. Densul a fost cantor, șechter n'ar fi putut deveni, în Sandec știu toți, că dânsul nu-i de șechter.

Pres. De câte-ori ai fost Dta în Tisza-Eszlar?

Acușatul. Singur odată. În ăina numită m'am dus în templu tot cu Iacob Szűszmann.

Pres. Dta ești acușat, a fi omorit o fata de creștin.

Acușatul. Aceasta e neadevărat, e spusa unui om de nimica. Eu am fost numai la Szűszmann, și acolo m'a și vđut fata de creștin.

Pres. Dta așa dară n'ai omorit fata?

Acușatul. (scandalisat) Nu, nu, nu!

Acușatul, Leopold Braun, vorbește ungurește. S'a dus la Tisza-Eszlar, fiind că acolo a fost alegere de șechter. A fost incurțirat la Taub, s'a rugat Sâmbăta și a fost asemenea în templu. A prândit apoi la Taub și a întâlnit la Scharf trei șechteri, dintre cari n'a cunoscut pe nici unul.

Pres. Ești acușat a fi omorit o fata de creștin.

Acușatul. E imposibil! Rugăciunile noastre ne interăic omorul și ori-ce acăiune deamnă de pedeapsă.

Procurorul Szeiffert: se afirmă că Braun ar fi ținut pe Ester sub decursul omorului. Acușatul Braun: Nu e adevărat.

Martorul principal Morit Scharf.

băiat bine conservat, cu tip evreesc binemarcăt și cu ochi isteți. În noaptea spre 22 Maiu trecut a deslușit pentru prima dată întâmplarea cu Ester Soly mosi.

La propunerea apărătorului se conduc din sală toți acușatii, până ce fasionază Morit Scharf. Încordarea a ajuns gradul suprem.

Apărătorul Eötvös pune întrebarea, unde a fost Morit Scharf de 3 luni încoace.

Pres. A stat sub supraveghierea judecătorească.

Apărătorul Eötvös. Cari persoane l'au supraveghiat? Ca apărător cer, să mi se comunice.

Pres. Se va face la timpul său.

Apărătorul Eötvös: cetese protocolul, în care Iosif Scharf, tatăl lui Morit cere, ca acesta să se dea sub îngrijirea bunei sale. Aceasta nu s'a întâmplat. După legile penale e demn de pedeapsă, dacă copilul minorean, se aseadă la un loc contra voinței părinților.

Pres. Scharf s'a declarat mai târziu mulțamit cu aceasta.

Președintele dă lui Morit Scharf să înțeleagă, că depunerea lui e de mare însemnătate. Împregiurările agravatoare pentru părinții săi le poate retăce, toate celelalte trebuie să le spună.

Morit Scharf ăice că la început a negat, acum a spus adevărul. Vorbește iute și cu voce slabă. Omorul îl caracterizează conform depunerii sale a dona, care e cunoscută deja: Evreii ar fi omorit în sinagogă fata, ar fi adunat sângele și posibil că cadavrul l'au scos pe fereastră afară.

Iosif Scharf (tatăl) strigând: Acestea toate sânt minciuni!

Pres. (cătră Scharf) Tac!

Apărătorul Friedman (cătră Morit Scharf) Sont Dta, că poți spune adevărul fără a fi pedepsit?

Morit Scharf. Eu am spus adevărul.

Pres. Te-a provocat cineva să spui neadevăr?

Morit Scharf. Nimeni.

Pres. Sont tu că depunerea ta învinuiesce pe patru persoane, că ar fi comis omor?

Morit Scharf. Știu.

Apărătorul Carol Eötvös: Fi bun, domnule președinte și spune domnișorului acușatul, că după pertractarea aceasta nu se va mai întoarce în mâinile temnicerului Hentler și întrebă-l, că nu ar fi cumva în stare să ăice depunerea în versuri? (Senațiune mare). La o întrebare a președintelui în direcțiunea aceasta, ăice Morit Scharf, că nu voesce a se mai întoarce la părinții săi.

Se pune în față cu Solomon Schwarz. Acestora îi spune în mod fluent, frapant, că el ar fi tăiat gâtul fetei Ester. Schwarz declară că i minciună. Președintele îl provoacă să tacă. Apărătorii Funfak și Eötvös ăice: că procesa judecătorească dă voie acușatilor a vorbi cu martorii. Aceasta se se ăerte și acestor acușajii.

O scenă sgomotbustă.

Morit Scharf, confrontat cu Schwarz și Wollner își susține acusa. În față lui Buxbaum, care îl numesce „ticălos“ și îl scuipă gângășie, își susține însă acusa. Scena între Buxbaum și Scharf provoacă mare senațiune. Ascultătorii se scoală dola loc. polițiștii: întrevim cu săbiile scoase spre a evita scandalul. Numai după câte-va minute se face earăși linișce și se poate continua pertractarea.

Apărătorul Székely cere, ca Morit Scharf să se uite în față acușatului și nu tot la președinte. Morit Scharf nu o face, cu toate că sta față în față cu Buxbaum. Urmează confrontarea cu Braun.

Apărătorul Friedmann cere, ca Morit Scharf să vorbească nemțesce, vorbirea ungurească face impresiunea ca și când și-ar fi învțătat noks de rost. Morit Scharf nu voesce. Își susține acusa față cu Braun.

Se vorbește prin cetate, că se plănuesce răpirea lui Morit Scharf.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 21 Iunie m. 1883.

Table with 4 columns: Item, Viena, B-pestai, and another column. Rows include Renta de aur ung., Renta de aur ung. de 4%, Renta ung. de hărtie, etc.

Nr. 146. [426] 3-3

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei de a III-a clasă Bățalariu cu filia Bretea română în protopresbiteratul gr. or. al Hațegului, se escrie a doua oară concurs cu termenul de 30 ăile dela prima publicare în „Telegraful Roman.“

Emolumentele sânt:

- a) Dela parochia Bățalariu: 1. Folosirea a 1 1/2 jug. pământ arătoriu și fenaț. 2. Dela fie-care fum de casă — în număr de 70 fumuri câte o ferdelă, — măsură de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe. 3. Dela fie-care fum de casă: o ăi de lucru.

- 4 Stolele satorite în Sinodul parochial la 23 Maiu 1882. b) Dela filia Bretea română: 5. Folosirea cimenterului și 400 stângini cuadrăți pământ arătoriu. 6. Dela fie-care fum de casă în număr de 40 fumuri, câte una ferdelă de 30 litre, cucuruz sfărmit în boambe. 7. Dela fie-care fum de casă câte o ăi de lucru. 8. Stolele îndatinate, satorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882. Doritorii de a ocupa acest post au ași așterne duplicile lor instruite conform prescrișelor statutului organic și ale regulamentului pentru parochii până la termenul sus amintit. Hațeg, 27 Maiu 1883. În conțelegere cu comitetul parochial. Ioan Rațiu m. p., protopresbiter.

„Albina“ Institut de credit și de economii în Sibiu.

Al ăcelea coupon dela acăiunile institutului nostru exigibil la 1 Iulie a. c. fiind cel din urmă în coala primă de couponi, Domni acăionari ai Institutului nostru sânt rugăți, a trimite cu incepere dela 1 Iulie a. c. la cassa institutului nostru în Sibiu, talonul dela acăiunile Dlor, în schimb cărăuia se va libera a doua coala de couponi pe 10 ani următori. În scrisoarea de trimitere sânt a. se însemna desvalt numeri talonilor (acăiunilor), cum și numele întreg, caracterul, locuința și posta din urmă (românește, ungurește sau germânesce) a posesorului acăiunilor respective. Sibiu, 20 Iunie 1883. [429] 1-3 Direcțiunea.

Nr. 583. [425] 3-3

Anunțiu.

Luni în 30 Iulie a. c. st. nou la 9 oare din ăi se va ășărânda pe calea licitațiunei moara alodială cu 6 petri pe timp de 3 ani începând din 1 Octombvre 1883 până la 30 Septembvre 1884 și dreptul de crăjmărit pe 6 ani începând din 1 Ianuară 1884 până la ultima Decembvre 1889 în cancelaria comună, lpon Lancrem. Punctele de licita. se pot celi în oarele de cancelarie în cancelaria comună. Lancrem în 19 Iunie 1883. Primăria comună.

Un clavier

de 6 octava, renovat și dă în schimb pentru mijloace solide de țraiu sau alte obiecte de pret. [429] 10 Adresa: P.anno. Brad-Munyah.